

УДК 330.34

Газуда Л. М.,
Кушнір Н. О.

АКТИВІЗАЦІЯ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ РЕГІОНУ

У статті розглянуто актуальні шляхи реалізації засад Стратегії економічного та соціального розвитку Закарпатської області до 2015 року. Окреслено основні стратегічні цілі та пріоритетні напрями розвитку області, наголошено на важливості реалізації складових факторної моделі сталого розвитку регіону.

Ключові слова: *регіон, стратегія економічного та соціального розвитку, факторна модель, сталий розвиток регіону*

ВСТУП

В області реалізується «Стратегія економічного та соціального розвитку Закарпатської області до 2015 року», яка передбачає системний, комплексний і сталий розвиток регіону з визначеними першочерговими пріоритетними завданнями його поступу, з урахуванням загальнодержавних пріоритетів.

Регіональна стратегія економічного та

соціального зростання Закарпатської області до 2015 р. є насамперед стратегічним планом, який визначає цілі, завдання та пріоритети розвитку Закарпаття на визначений період. Стратегією з урахуванням загальнодержавних пріоритетів, оцінки конкурентних переваг, обмежень і проблем задекларовані першочергові пріоритетні цілі розвитку регіону та критерії їх досягнення, заходи координації дій центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, які спрямовані на реалізацію конкретних завдань.

Стратегія економічного і соціального зростання Закарпатської області до 2015 р. окреслює необхідність структурної перебудови економіки області у зв'язку з розширенням Європейського Союзу на Схід. Згідно зі Стратегією, Закарпатська область виступає як: регіон розвитку соціально орієнтованої ринкової економіки; регіон культури,

Газуда Леся Михайлівна, к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки підприємства, менеджменту і логістики ДВНЗ "Ужгородський національний університет", e-mail: lesyagazuda@gmail.com;

Кушнір Наталія Олексіївна, к.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин та міжнародного бізнесу ДВНЗ "Ужгородський національний університет".

рекреації та туризму; регіон інтенсифікації інноваційного розвитку; регіон транскордонної співпраці та транзитного потенціалу.

Стратегія розроблена на основі діагностики і моніторингу стану розвитку регіону з метою виявлення проблем в економічній, соціальній та екологічних сферах. До прикладу, в процесі розробки Стратегії проаналізовано стан природно-ресурсного, людського, рекреаційно-туристичного, наукового-технічного, економічного, просторово-економічного потенціалів, стан навколишнього природного середовища та рівень природно-техногенної безпеки, ділову активність та інституційні перетворення в Закарпатській області, що дало змогу визначити її місце серед інших регіонів України.

Дослідженню проблем соціально-економічного розвитку регіону, окреслення пріоритетних, стратегічно важливих завдань присвячено наукові праці українських вчених. Серед них М.А.Лендел, О. І. Мілашовська, В. П. Мікловда, В. В. Папп, М. І. Пітюлич, Л. Т. Шевчук та інші.

Метою наукової статті є узагальнення основних стратегічних цілей і пріоритетних завдань економічного і соціального розвитку регіону на перспективу.

В роботі використано методи аналізу, синтезу та експертних оцінок стосовно окреслення й активізації стратегічних напрямів економічного і соціального розвитку регіону.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

В основу формування Стратегії було покладено позитивне бачення жителями області розвитку свого регіону. Науковцями-дослідниками визнано, що бачення майбутнього – це новий елемент довгострокового планування перспективного розвитку. «Стратегічне бачення» окреслює різносторонній оптимістичний погляд на розвиток регіону в майбутньому і є основою тих завдань, виконання яких передбачено стратегічним планом.

Бачення закарпатцями власного майбутнього визначене в результаті систематичної праці з громадськістю, яка була організована українськими та канадськими експертами, задіяними в рамках реалізації проекту партнерства «Україна – Канада». Регіональне врядування та розвиток» під егідою Закарпатської обласної ради та Закарпатської обласної державної адміністрації та при активній участі науковців Інституту регіональних досліджень.

Закарпаття – економічно самостійний, екологічно чистий, рекреаційно-туристичний центральноевропейський прикордонний регіон України із збереженими та примноженими: унікальною природою, самобутньою культурою та історико-архітектурною спадщиною; з високою освіченістю та духовністю громадян і відродженими традиціями самоврядування громад. Край, в якому забезпечуються і підтримуються сталий розвиток,

рівні можливості для всіх мешканців та безпека їх життєдіяльності, міжнаціональна злагода, гармонія між містом і селом; розвиток підприємництва та дружні і взаємовигідні зв'язки із сусідніми областями і країнами [1, с. 394].

Із врахуванням показників соціально-економічного розвитку досліджуваного регіону була розроблена та прийнята Угода між Кабінетом Міністрів України і Закарпатською обласною радою «Регіональна стратегія розвитку Закарпатської області до 2015 року», яка є пріоритетним документом соціально-економічного зростання регіону і визначає стратегічні цілі, завдання і пріоритети економічного поступу області на вказаний період. Аналогічні угоди уклали Львівська, Івано-Франківська, Донецька та Вінницька обласні ради. Приміром, зазначені двосторонні угоди принесли Донецькій області 3510405,2 тис. грн. капіталовкладень в економіку. Запланований обсяг фінансування Львівщини за Угодою визначено на рівні 3 255,9 млн. грн., а в Івано-Франківській області сума перевищила 1 мільярд гривень і спрямована на фінансування спільних заходів розвитку області. У запропонованих стратегіях найважливішим механізмом їх реалізації є формування дієвого партнерства різних секторів суспільства: владних структур, бізнесу та громадськості. Поєднання цих трьох компонентів забезпечує можливість вищеназваним областям реалізувати себе у різних сегментах економіки, досягнути конкурентоспроможності.

Реалізація Регіональної стратегії розвитку Закарпатської області до 2015 р. здійснюється у два етапи:

– на першому етапі (2007-2008 рр.) було виконано пріоритетні завдання: укладення угоди регіонального розвитку Закарпатської області; розроблено стратегічні цілі щодо реалізації цієї стратегії; активізовано забезпечення, розроблення та затвердження стратегій розвитку районів та органів місцевого самоврядування; запроваджено моніторинг реалізації регіональної стратегії розвитку Закарпатської області;

– на другому етапі (2009-2015 рр.) реалізуються складові виконання наступних завдань: забезпечення інституційних перетворень, зокрема, подальше реформування відносин власності, реструктуризація підприємств, створення умов для розвитку малих і середніх підприємств, лібералізація підприємницької діяльності, реалізація регіональної стратегії розвитку Закарпатської області до 2015 р.; виконання програми подолання депресивності окремих територій.

Запропоновані завдання є надзвичайно актуальними та пріоритетними, виконання яких зможуть вивести Україну та її регіони із затяжної рецесії. Основна мета (місія) реалізації регіональної стратегії економічного та соціального розвитку Закарпатської області до 2015 р. – це забезпечення добробуту та високої якості життя теперішнього та майбутнього поколінь в умовах розвитку конкурентоспроможної та інноваційної економіки

регіону на засадах збереження унікальних культурно-етнічних, національно-культурних традицій, природних особливостей та використання конкурентних переваг прикордонного розташування області.

Для досягнення поставленої мети Закарпатської області було розроблено сценарії. На основі соціопитування працівників сфери управління, науковців, спеціалістів, що займаються стратегічним прогнозуванням розвитку територіальних суспільних систем, шляхом представлення їм трьох сфокусованих за пріоритетними видами діяльності сценаріїв було окреслено основні цілі економічного та соціального розвитку Закарпатської області.

На основі науково-обґрунтованих пошуків і розробок, виокремлено стратегічні цілі й операційні завдання, на основі яких реалізується наступний сценарій: стабільне зростання соціально орієнтованої ринкової економіки Закарпатської області забезпечуватиметься за рахунок спрямування інвестицій на розвиток транскордонного співробітництва і розбудови прикордонної інфраструктури в умовах активізації розвитку рекреаційно-туристичного потенціалу, промисловості, науки і освіти та сфери послуг при підтримці розвитку науково-дослідної сфери, проектно-конструкторських розробок, будівельного комплексу, забезпечення протипаводкового захисту та розбудови транспортної мережі та логістики [2].

Поетапна реалізація відміченого вище сценарію забезпечує Закарпатській області суттєве збільшення показника валового регіонального продукту, завдяки досягненню стабільного та високого рівня зростання економіки і створить належні умови для покращення життєвого рівня населення.

Згідно даних статистики, за період реалізації програмних завдань Стратегії у 2010 р. валовий регіональний продукт області становив 15299 млн. грн., або у 2,3 рази більше проти показника 2005 р. [3, с. 31]. Подальше підвищення конкурентоспроможності економіки області як на міжнародному, так і на внутрішньому ринках буде досягнуто шляхом ефективного і раціонального використання природно-ресурсного, людського, рекреаційно-туристичного економічного, науково-технічного, інституційного потенціалів області, формування сприятливого інвестиційного середовища (відновлення функціонування спеціальної економічної зони (СЕЗ) «Закарпаття»), що зумовить суттєве зростання іноземних інвестицій, в основному з країн Євросоюзу. У свою чергу, стратегічні та операційні цілі, що реалізуються в області – це результати роботи з громадськістю, які отримані через обговорення на семінарах, нарадах в рамках реалізації проекту партнерства «Україна – Канада Регіональне врядування та розвиток». Дані пріоритети повністю інтегровані у стратегічних цілях розвитку Закарпатської області до 2015 р. Стратегічні цілі полягають в наступному [2]: 1. Розвиток людини та

підвищення соціальних стандартів життя. 2. Формування конкурентоспроможної та життєздатної економіки. 3. Поглиблення транскордонної та євро регіональної співпраці. 4. Розвиток туризму та курортно-рекреаційної сфери. 5. Просторова гармонія та охорона довкілля.

Усі вищезазначені цілі стратегії органічно пов'язані і за раціонального використання та відтворення природно-сировинного потенціалу, збереження навколишнього середовища, задоволення потреб населення області на основі розбудови високоефективних економіки та системи управління господарським комплексом, стимулювання подальших структурних ринкових перетворень, використання наявних гео економічних, природних і мінерально-сировинних і трудових ресурсів забезпечать соціально, економічно і екологічно збалансований розвиток його території, динамічне соціально-економічне зростання і в кінцевому результаті – добробут та високу якість життя теперішнього та майбутнього поколінь [4, с. 450].

Закарпатська область як прикордонний регіон є активним учасником транскордонного співробітництва, задіяна в багатьох програмах фінансування ЄС, що сприятиме поглибленню співпраці з безпосередніми країнами – сусідами ЄС і зумовить впровадження європейських суспільних стандартів на теренах області. Завдяки поглибленій прикордонній співпраці із сусідніми країнами, наша область може стати пілотною в поширенні досвіду в інші області України щодо розбудови соціально-економічного зростання регіону.

Для Закарпатської області як прикордонного регіону реалізуються розроблені наступні пріоритетні напрями розвитку на період до 2015 року, зокрема: розвиток транскордонної та євро регіональної співпраці; розбудова прикордонної інфраструктури; розвиток туристичної та курортно-рекреаційної сфери; забезпечення протипаводкового захисту; розвиток транспортної мережі, логістики; забезпечення просторої гармонізації та охорони довкілля.

Саме після укладання угоди регіонального розвитку між Урядом України і Закарпатською областю ці напрями підтримуються державою шляхом виділення належного фінансування. Реалізація цих напрямів – це не лише підтримка інтересів держави на регіональному рівні чи формування ефективної регіональної політики, але й можливість громади регіону підвищити життєвий рівень проживання всіх його мешканців.

Усі вищезазначені напрями розвитку є ключовими у розбудові області як надзвичайно перспективного і конкурентоспроможного. Особливу увагу слід звернути на розширення міжрегіональної економічної взаємодії та розвиток транскордонного, у тому числі євро регіонального співробітництва. Зокрема, Закарпаття має укладені двосторонні угоди про дружбу і співробітництво з Кошицьким та Пряшівським самоврядними краями Словаччини, Марамурським та Сату-Марським

повітами Румунії, Саболч-Сатмар-Березькою областю та областю Гевеш Угорщини, Підкарпатським воєводством Польщі тощо.

Існує активна співпраця між органами самоврядування Закарпаття та краю Височіна (Чеської Республіки), округом Оберфранкен (Німеччини). Завдяки плідному співробітництву, між цими краями вже нині відбувається реалізація спільних проектів у сфері освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту населення, туризму та охорони природи. Водночас на Закарпатті спільно з угорськими партнерами реалізується 7 проектів соціального, туристичного та економічного спрямування. Розпочато ще 13 таких проектів. До прикладу, на реалізацію запланованих проектів край Височіна переказав на потреби Закарпаття понад 2,3 міль. дол. США.

Для поглиблення євро регіональної співпраці передбачено ряд спільних ефективних заходів. Насамперед, одним із них є модернізація та реконструкція пропускних пунктів, що сприятиме розвитку транскордонного співробітництва між Україною та країнами Європейського Союзу, збільшення ролі області як транзитного регіону, а також поглиблення співробітництва між прикордонними областями країн ЄС та Закарпатської області.

Щодо розбудови митної та прикордонної інфраструктури, зокрема і пунктів пропуску, є дуже важливим і актуальним як для області, так і для України в цілому, оскільки Закарпатська область межує з чотирма європейськими країнами, що характеризується значним потоком вантажів і пасажирів між Україною та Євроспільнотою.

Закарпаття проводить активну роботу щодо залучення коштів міжнародної технічної допомоги у розбудові митної та прикордонної інфраструктури. За рахунок коштів програм Європейського інструменту сусідства і партнерства ЄІСП «Угорщина – Словаччина – Румунія – Україна» вдалося вирішити питання фінансування реконструкції ряду пунктів пропуску між Україною та ЄС у межах Закарпатської області на загальну суму 10,5 млн. євро. Зокрема, реконструкція пункту пропуску «Лужанка – Берегшурань», на українсько-угорському кордоні, «Дяково – Халмеу» на українсько-румунському та проведення другої черги реконструкції (будівництво нового пасажирського терміналу) пункту пропуску «Ужгород – В. Немецке» на українсько-словацькому кордоні [5, с. 5].

Для того, щоб Україна отримала необхідну суму від реалізації програм ЄС, потрібно здійснити співфінансування з мінімальною часткою у 10%. Тобто для отримання вищезазначених 10,5 млн. євро, Україна повинна виділити на реалізацію проектів реконструкції десятивідсоткову частку, а саме 1,5 млн. євро.

Загальна вартість робіт по будівництву та реконструкції зазначених пунктів пропуску сягає 115,5 млн. грн. Виконання запланованих робіт дасть можливість збільшити пропускну спроможність

вантажо- та пасажиропотоків через кордон України з країнами ЄС, зменшити транспортні черги на кордоні, зміцнити співпрацю в рамках програм добросусідства та партнерства.

Регіональна стратегія передбачає ще один спільний проект – забезпечення стабільного водопостачання міст Ужгород і Мукачево та інших окремих населених пунктів області. Питною водою з централізованих систем водопостачання різної форми власності користується близько 440 тис. закарпатців, або близько 37% населення області, в Ужгороді та Мукачеві населення забезпечене водопровідною водою відповідно на 98,4 та 84%. Середній показник у решті населених пунктів – 25%. Ще гірше становище у селищах і селах: з 800 тис. жителів водопровідною водою тут користуються всього 12,3% людей [5, с.5].

Існують проблеми у водопровідно-каналізаційному господарстві області. У зношеному й аварійному стані перебувають до 40% мереж водопостачання, значна частка енергоємного обладнання відпрацювала нормативні строки експлуатації й потребує невідкладної заміни тощо. Наразі значна частина міст і селищ забезпечується питною водою за графіком, що створює неабиякі незручності для населення області. Навіть якість питної води за окремими показниками не відповідає вимогам державних стандартів. Саме тому назріла потреба у реформуванні та розвитку житлово-комунальної галузі.

Стратегія регіонального розвитку за період 2011-2015 рр. передбачає розширення обсягів робіт з відновлення, реконструкції і будівництва систем питного водопостачання, підвищення ефективності і надійності їх функціонування. Першочергової реконструкції потребують аварійні ділянки водогонів Ужгорода, Мукачева, смт Міжгір'я, сіл Солочин, Свалявського та Мужієво, Берегівського районів. Виконання відповідних робіт здійснюватиметься за рахунок коштів державного і місцевих бюджетів. Загальна їх вартість становить 35,68 млн. грн.

Актуальним для області є напрям «Просторовий розвиток та охорона довкілля». Просторовий розвиток ґрунтується на коригуванні існуючих та розробці нових генеральних планів населених пунктів та інших територій області. Наразі 215 населених пунктів області мають затверджені генеральні плани, що становить лише 35,3% від загальної кількості. Розроблення та затвердження генеральних планів потребують 4 міста, 8 селищ міського типу та 382 села області.

Важливим є і передбачене Угодою будівництво соціально важливих об'єктів регіону та доступного житла. У галузі освіти області у незавершеному стані є 33 загальноосвітні школи на 13,5 тис. учнівських місць та 8 дошкільних закладів на 1140 місць. Будівництво значної кількості цих об'єктів розпочато в далеких 90-х роках ХХ ст. Із загальної кількості незавершених об'єктів освіти тимчасово припинено або законсервовано будівництво 72,7% загальноосвітніх шкіл та 62,5%

дошкільних навчальних закладів [5, с. 5]. Угодою передбачено будівництво доступного житла, що є особливо актуальним для Закарпаття, оскільки на початку 2010 р. в області на квартирному обліку перебувало 9745 тис. сімей і однаків. Вищезазначена проблема торкається багатьох молодих сімей, які перебувають у черзі на житло впродовж кількох років. Вирішити болочу проблему можливо шляхом державної підтримки, тобто надання пільгового кредиту або сплати 30 % вартості житла.

Реалізація передбачених Угодою заходів дозволить поліпшити житлові умови безпосередньо для 2,5 тис. закарпатських сімей; створити умови для: доступності будівництва (придбання) житла громадянам із середнім рівнем доходу; добудувати незавершені (припинені) будівництвом об'єкти житла (на початок 2010 р. їх в області нараховується 39 та один гуртожиток); залучити для будівництва доступного житла більше 400 млн. грн. небюджетних коштів [5, с. 5].

Регіональна стратегія розвитку акцентує свою увагу також на розвитку туризму та курортно-рекреаційної сфери. Поставлено завдання: інтегрувати регіональний туристичний продукт в національний загальноукраїнський та європейську туристичну індустрію. Закарпаття багате на мальовничі місця, що валять туристів. Деякі з них за своєю унікальністю не мають аналогів у світі (географічний Центр Європи, Долина нарцисів, Карпатські гори, полонина Драгобрат тощо).

Туризм та курортно-рекреаційна сфера – пріоритетні напрями, що зумовили запровадження та виконання ряду спільних проектів. Оскільки Закарпатська область має колосальний туристичний потенціал, що доповнюється середньовічними замками, дерев'яними храмами і старовинними монастирями, цікавими музеями, дивовижними витворами архітектурного мистецтва, картинними галереями, та особлива увага приділена реставрації об'єктів культурної спадщини, що спрямована на розв'язання проблеми збереження пам'яток культурної спадщини Закарпатської області, проведення з цією метою протиаварійних та ремонтно-реставраційних робіт. Відсутність належних умов зберігання, перебування без догляду і відповідного утримання поставило більшість пам'яток на межу знищення. Близько 350 пам'яток архітектури потребують проведення невідкладних протиаварійних та консерваційних робіт. Насамперед це стосується замку-фортеці в м. Ужгород, замку «Паланок» в м. Мукачево, пам'яток дерев'яної сакральної архітектури в с. Ужок (церква св. Михайла) Великоберезнянського району та смт. Ясіня (церква Вознесіння Господнього (Струківська) Рахівського району, які є домінантами для занесення до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО [5, с. 5]. Ці заходи сприятимуть відновленню та розбудові інфраструктури в галузі туризму.

Ресурси Закарпаття в туристичній галузі задіяні лише на 30-35 %. Це дає вагомі підстави для

розвитку туризму та створення потужної індустрії на зразок європейської. Перед владними та управлінськими структурами постає завдання використовувати природний потенціал у сфері розвитку туризму, а саме розбудувати спортивну та туристичну інфраструктуру. В області затверджено перелік стратегічно важливих об'єктів для курортно-рекреаційної зони: туркомплекс на території полонини Руна, гірськолижний комплекс у районі смт. Ясіня (полонина Драгобрат) та с. Кваси (гора Близниця), туркомплекс «Синяк», гірський курорт «Петрос» і будівництво гірськолижного комплексу «Боржавські полонини». До переліку зараховують також об'єкти туристичної інфраструктури на базі термальних і мінеральних вод, а також об'єкти спортивної інфраструктури.

Закарпатський туристичний продукт за останні п'ять років мав позитивну динаміку та зробив певні кроки у своєму розвитку. Достатньо зауважити, що у період за 2004 по 2009 рр. кількість туристів, які відвідали область, збільшилася на 8,4 %. Відповідно, обсяг наданих послуг зріс у 2 рази, значно зросли відрахування до місцевого бюджету [3, с. 492]. Позитивні тенденції в туристичній сфері засвідчують, що Закарпаття як «туристичний продукт» вже став невід'ємною частиною прикордонних територій сусідніх держав Словаччини, Угорщини, Румунії та Польщі. Туристичне Закарпаття поширюється на інші європейські держави: Австрію, Німеччину, Хорватію, Італію та Іспанію.

В області започатковано нові туристичні маршрути: «Закарпатський туристичний шлях» (концепція пішохідних екотуристичних шляхів загальною протяжністю близько 380 км); «Закарпатський туристичний винний шлях» (представляє традиції закарпатського домашнього виноградарства та виноробства); «Закарпатський туристичний гастрономічний шлях» (представляє кулінарну майстерність та смакову гаму 9 національних кухонь населення, що проживає на Закарпатті); туристичний маршрут «Гуцульськими стежками» (с. Костилівка – гора Піп Іван Марамороський); туристичний маршрут «Мінеральні води Закарпаття»; військовий туристичний маршрут «Лінія Арпада», завершується розробка «Закарпатського туристичного медового шляху».

В результаті реалізації регіональної стратегії розвитку Закарпаття до 2015 р. буде досягнуто [6]: зниження внутрішньорегіональних диспропорцій у соціальних показниках, у тому числі у заробітній платі та забезпеченні додержання державних соціальних гарантій; збільшення обсягу інвестицій в основний капітал при одночасному зниженні диспропорцій за цим показником; створення умов для сталого розвитку області, адміністративних районів і міст, підвищення рівня життя населення, показників зайнятості, формування середнього класу; забезпечення додержання визначених соціальних гарантій стосовно кожного громадянина незалежно від місця його проживання; подолання

депресивного стану гірських та інших проблемних територій, своєчасне і комплексне розв'язання проблем охорони довкілля.

Вагомим чинником реалізації стратегії розвитку Закарпаття до 2015 р. є поліпшення соціальної, економічної та екологічної ситуації в області, що зумовить суттєвий приплив іноземних інвестицій (орієнтовано щорічне збільшення на 10-12%). Також очікується зростання валового регіонального продукту, що становитиме за деякими прогнозами 8-10% на рік. Особливий акцент в реалізації регіональної стратегії поставлено і на транспортну інфраструктуру, що за оцінками

експертів має стати більш розгалуженою та інтегрованою, спроможною підвищити якість надання послуг на всій території Закарпатської області. При цьому область стане невід'ємною та повноцінною частиною транспортного коридору Європи, що посилить наші позиції в європейській спільноті.

Дослідження свідчать, що соціально-економічний розвиток Закарпатської області можна забезпечити на основі реалізації складових факторної моделі сталого розвитку регіону з врахуванням видів економічної діяльності (рис. 1).

Рис. 1. Факторна модель забезпечення сталого розвитку регіону (із застосуванням КВЕД)

Узагальнюючим показником соціально-економічного розвитку регіонів України є валовий регіональний продукт (ВРП). Враховуючи, що

вказаний індикатор в Закарпатті є значно нижчим від аналогічного показника України, доцільно забезпечити випереджаюче зростання ВРП регіону,

в тому числі на першому етапі (2012-2014 рр.) на показник докризового періоду. На другому етапі (2015-2020 рр.) слід забезпечити показник на рівні Львівської області, а на третьому (2021-2025 рр.) – досягти середньоукраїнського рівня.

Розширене відтворення вище зазначених класів КВЕД [7] «секції А – сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство» дозволить забезпечити збільшення виробництва товарів розділів 14.3 – Виробництво трикотажного та в'язаного одягу; 14.11 – виробництво одягу зі шкіри; 14.2 – виготовлення виробів з хутра; 15 – виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів; 15.2 – виробництво взуття. Ще більші можливості має регіон у нарощуванні виробництва у класах КВЕД, а саме: 16.1 – лісопилне та стругальне виробництво; 16.21 – виробництво фанери, дерев'яних плит і панелей, шпону; 16.23 – виробництво інших дерев'яних будівельних конструкцій і столярних виробів; 17.12 – виробництво паперу та картону та інших.

«Секція В – добувна промисловість і розроблення кар'єрів», в якій провідну роль повинні відігравати: добування природного газу за рахунок Русько-Комаровецького родовища (підклас 06.2); добування декоративного та будівельного каменю, вапняку, гіпсу, крейди та глинистого сланцю (підклас 08.11); добування піску, гравію, глини і каоліну (підклас 08.12); добування солі (підклас 08.93).

«Секція С – переробна промисловість» в якій провідну роль повинні відігравати такі підсекції: виробництво харчових продуктів (розділ 10); ткацьке виробництво (13.2); виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів (DC); оброблення деревини та виробництво виробів з деревини, крім меблів (15).

Розмаїття природних відновлювальних ресурсів Закарпаття має важливе значення для фармацевтичного виробництва, а також виробництва парфумерних та косметичних засобів, а наявність значних запасів декоративного та будівельного каменю, піску та глини, вапняку та крейди також уможливають виробництво товарів за відповідними видами економічної діяльності. Значні резерви для нарощування виробництва електроенергії зосереджені на річках та потоках аналізованого прикордонного регіону і цей ресурс необхідно найраціональніше використати у стратегії соціально-економічного розвитку регіону.

Ще більші можливості для соціально-економічного розвитку регіону має сфера послуг, зокрема, секції [7]: F – будівництво; G – оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів; H – транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність; I – тимчасове розміщення й організація харчування; I – діяльність транспорту та зв'язку; J – інформація та телекомунікації; K – фінансова та страхова діяльність; L – операції з нерухомим майном; M – професійна, наукова та технічна діяльність; N – діяльність у сфері адміністративного та

допоміжного обслуговування; O – державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування; P – освіта; Q – охорона здоров'я та надання соціальної допомоги та інші. Зокрема, в секції Q – охорона здоров'я та надання соціальної допомоги особливої уваги в стратегічному плануванні набуває діяльність бальнеологічних лікарень, грязелікарень, санаторіїв, спеціалізованих санаторіїв (включаючи дитячі), санаторіїв для дітей з батьками, дитячих оздоровчих центрів та ін. Ці заклади є складовими підрозділу, який включає такі види діяльності, як оздоровчий туризм, лікувальний та діловий туризм.

У процесі реалізації складових факторної моделі слід враховувати вплив зовнішнього середовища на формування економічних процесів у регіоні, зокрема вплив науки, освіти, техніки, економіки, політики і суспільства в цілому. Важливим є також раціональне використання наявних ресурсів: трудових, матеріальних, фінансових та земельних. Активізації розвитку виробництва сприяють юридичне забезпечення використання знання та досвіду, залучення інвестицій, диверсифікація зовнішньоекономічної діяльності. Реалізація вищезазначених складових факторної моделі сталого розвитку регіону забезпечать відповідну екологічну безпеку території регіону, розвиток підприємництва, розширене функціонування ринку сировини, ринку збуту та ринку капіталу.

Отже, стратегічне прогнозування та планування соціально-економічного розвитку регіону за провідними секціями КВЕД необхідно здійснювати на основі побудови факторної моделі забезпечення сталого розвитку регіону з метою всебічного і ефективного використання всіх видів економічної діяльності цих секцій та нарощування їх можливостей у створенні ВРП регіону.

ВИСНОВКИ

Подальше формування засад регіональної ринкової економіки потребує пошуку нових напрямів економічного та соціального розвитку регіону, визначення пріоритетних завдань на перспективу на шляху забезпечення інтеграції України і її регіонів в європейську, а в перспективі і в міжнародну економічну систему.

В цьому контексті набуває важливості активізація реалізації стратегії економічного та соціального розвитку Закарпатської області до 2015 р. Наукові дослідження виокремлюють низку основних конкурентних переваг області в умовах транскордонного співробітництва, які потребують подальшого використання: вигідне географічне та геополітичне положення регіону; наявність унікальних природних та рекреаційно-туристичних ресурсів; позитивні динамічні зрушення в економіці і підприємницькій активності населення; висока інвестиційна привабливість прикордонного регіону; наявність досвіду співпраці зі світовими транснаціональними компаніями; розгалужена

транспортна та телекомунікаційна мережа тощо.

Реалізація положень, завдань і принципів задекларованих у «Стратегії економічного та

соціального розвитку Закарпатської області до 2015 р.» сприятиме подальшій активізації регіонального розвитку.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Лендел М. А. Регіон в системі прикордонного співробітництва : [монографія]/М. А. Лендел, П. Ю. Студеняк. – Ужгород : Карпати, 2009. – 472 с.
2. Стратегія економічного та соціального розвитку Закарпатської області до 2015 року. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.carpathia.gov.ua/ua/150.htm>
3. Статистичний щорічник Закарпаття за 2011 рік/Головне управління статистики у Закарпатській області; за ред. Г. Д. Гриник. – Ужгород, 2012. – 543 с.
4. Закарпаття 1919-2009 років : історія, політика, культура/Українськомовний варіант українсько-угорського видання// під ред. М. Вегаша, Ч. Фединець. – Ужгород, Поліграф центр «Ліра», 2010. – 720 с.
5. Романенчук А. Угода між Кабінетом Міністрів України і Закарпатською обласною радою – свого роду Стратегія розвитку за якою житиме наш край наступні 3 роки / А. Романенчук // Новини Закарпаття. – 2010. - №№ 112-113. – С. 5.
6. Регіональна стратегія розвитку Закарпатської області. Загальні положення. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.carpathia.gov.ua/ua/135.htm>
7. Класифікація видів економічної діяльності ДК009:2010 [Електронний ресурс] : Національний Класифікатор України/ Держспоживстандарт України від 11.10.2010 № 457. – Режим доступу: http://www.ubc.ua/Links/codes_ua2.html

Одержано 05.03.2013р.